

Pekiştirme Kullanım Önerileri

BİRİNCİL PEKİŞTİREÇ NEDİR?

Yemek, içmek, uyku, barınma gibi temel biyolojik ihtiyaçlarımızdır. Hayat boyu bu pekiştirmeçlere gereksinim duyarız. Bu nedenle en etkili pekiştirmeç grubudur.

BİRİNCİL PEKİŞTİREÇLER NE ZAMAN KULLANILMALIDIR?

- İlk eğitime başlarken,
- Küçük yaş gruplarında,
- Yoğun davranış problemi gösteren ve
- Henüz ikincil pekiştirmeçleri öğrenememiş çocuklarda kullanabilirsiniz.

BİRİNCİL PEKİŞTİREÇLER NASIL KULLANILMALIDIR?

Miktarı ve süresi doyurucu özellikte olmamalıdır. Örneğin, bir iki yudum meyve suyu tüketimini sağlamak gibi. Bir kutu meyve suyunu çocuğa vermek pekiştirmeçin pekiştirici özelliğini kaybetmesine sebep olabilir.

Problem davranış sırasında yine bu pekiştirmeçlerin kullanımına dikkat edilmelidir. Problem davranışın arkasından sunulan bu tür pekiştirmeçler problem davranışın artmasına sebep olabilir.

İKİNCİL PEKİŞTİREÇLER

Sosyal temas, övgüler, oyuncaklar, etkinlikler ve semboller bu pekiştirmeç grubunda yer alır. Bu pekiştirmeçler sonradan öğrendiğimiz pekiştirmeçlerdir.

İKİNCİL PEKİŞTİREÇLER NE ZAMAN KULLANILMALIDIR?

İkincil pekiştirmeçlerin nasıl kullanılacağı çocuğa öğretilmişse bu pekiştirmeç grubuna geçiş yapılabilir. Başlarda yoğun olarak birincil pekiştirmeçler kullanılırken artık yaşa uygun ikincil pekiştirmeçlerin kullanımına başlanmalıdır.

İKİNCİL PEKİŞTİREÇLER NASIL KULLANILMALIDIR?

Bu pekiştirmeçlerin miktarı ve süresi birincil pekiştirmeçlerde olduğu gibi dikkatli belirlenmelidir. Uzun süre ya da bol miktarda sunulan ikincil pekiştirmeçler yine bu pekiştirmeçlerin etkililiğinin azalmasına sebep olabilir.

Pekiştirme Kullanım Önerileri

NEDEN İKİNCİL PEKİŞTİREÇLER?

NEDEN SOSYAL PEKİŞTİREÇLER?

- Kullanılmaları doğaldır.
- Öğretim sürecini engellemezler.
- Çeşitlendirilebilir.
- Günlük yaşamda da yer alır.

NEDEN ETKİNLİK PEKİŞTİREÇLERİ?

- Çocuklar etkinliklerden keyif alır.
- Uğraşı gerektirir.
- Oyun becerilerinin gelişimini destekler.

NEDEN NESNE PEKİŞTİREÇLERİ?

- Küçük yaş grubundaki çocuklarda etkilidir.
- Çeşitlendirilebilir.
- Oyun becerilerinin gelişimini destekler.

NEDEN SEMBOL PEKİŞTİREÇLERİ?

- Günlük yaşamın içinde yer alır.
- Çocuk biriktirmeyi ve dönüştürmeyi öğrenir.
- İlkokul döneminde paraları anlamlı kullanmayı öğrenir.

İKİNCİL PEKİŞTİREÇLERİ KULLANIRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR?

SOSYAL PEKİŞTİREÇLER NASIL KULLANILMALIDIR?

- Davranışla ilişkilendirilmelidir.
- Etkili ve planlı kullanılmalıdır.
- Coşkulu, çeşitli ve yeterli miktarda sunulmalıdır.
- Bireysel özellikler dikkate alınmalıdır (sarılmaktan hoşlanmayan bir çocuğa sarılmak yerine çak yapmak gibi).

ETKİNLİK PEKİŞTİREÇLER NASIL KULLANILMALIDIR?

- Belli bir süreye dayalı olarak kullanılmalıdır.
- Kullanıldığı sürenin miktarı doyuma yol açıcı özellikte olmamalıdır.

NESNE PEKİŞTİREÇLER NASIL KULLANILMALIDIR?

- Eğitim ortamında kullanılan nesne pekiştirme araçlarının farklı ortamlarda elde edilmemesine dikkat edilmelidir.
- Süreye dayalı olarak kullanımı sağlanmalıdır.
- Süre bakımından doyuma yol açıcı özellikte olmamalıdır.

SEMBOL PEKİŞTİREÇLER NASIL KULLANILMALIDIR?

- Davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte kullanılmalıdır.
- Süreç içerisinde sembol/para miktarı artırılmalıdır.
- Hepsini kazanıldığında verilecek pekiştirme geciktirilmemelidir.

Pekiştireç Kullanım Önerileri

DİKKAT

Pekiştireçler tamamen motivasyonu artırmak amacıyla kullanılan araçlardır. Süre ve miktar konusu kullanımı sırasında dikkat edilmesi gereken en önemli konudur. Örneğin bir oyuncak ya da etkinlikle 10 dk. boyunca meşgul olmak doyuma yol açabilir. Bunun yerine maksimum 2-3 dk. süreyle bu oyuncak ya da etkinliklerle meşgul olma tercih edilmelidir.

DİKKAT

Süreyi takip edebilmek için yandaki gibi bir zamanlayıcı kullanabilir, aynı zamanda bu zamanlayıcıyı çocuğa kullanmayı öğretebilirsiniz. Her pekiştirecin sonunda çocuğa "bitti" demeyi ve çocuğun bu durumu tolere etmesini pekiştirmeyi ayrıca unutmayınız!

DAHA FAZLA BİLGİ EDİNMEK İÇİN ZİYARET ETMEYİ UNUTMAYINIZ!

WWW.TOHUMOTIZMPORTALI.ORG

Bu infografik Tohum Otizm Vakfı Eğitim ARGE departmanı tarafından geliştirilmiştir. Referans vermeden kullanmak, basım ve dağıtımını yapmak yasaktır.

arge@tohumotizm.org.tr

www.tohumotizm.org.tr

Kaynak: Yılmaz, D. (2019, Nisan 14). Otizmliler için Motivasyon Sistemleri Geliştirme [Video]. Youtube.

<https://www.youtube.com/watch?v=lyXIXAGxQLY>

Vuran, S. (Ed.). (2019). Eğitime uzanan yol projesi öğretmen eğitim kitapçığı. Tohum Otizm Vakfı.